

خاله حسنی پرچمدار تعزیه در ری

آیینی که یک شیرزن در اوایل قرن پیش برگزار کرد تا امروز ادامه دارد

تیرا روزبهانی

اوایل قرن گذشته بود که حسنی سیدصادقی در قریه دولت آباد (محلّه دولت آباد امروزی) مراسم تعزیه خوانی برپا می کرد. او در داخل روستا که به صورت قلعه بود مراسمی به راه انداخت و اهالی دور از چشم مأموران حکومتی به عزاداری پرداختند. ساکنان قدیمی محلّه دولت آباد حسنی سیدصادقی یا همان خاله حسنی را به خوبی می شناسند؛ آشنایی ای که با خاطرات پدر بزرگها و مادر بزرگهای آنها گره خورده است. تا قبل از اینکه خاله حسنی مراسم عزاداری در روستای دولت آباد راه بیندازد، اهالی به خصوص جوان ها برای اقامه عزای به شهری (میدان کوچیکه) می رفتند.

هر سال پر بار تر و منظم تر از قبل

آن طور که قدیمی ها تعریف می کنند خاله حسنی در نخستین مراسم عزاداری و تعزیه، با کمک خانم های دیگر روستا، در خانه رشته پلو با شکر پخت و از عزاداران پذیرایی کرد. برای مداحی هم از یکی از نوجوان های روستا به نام رمضان فرخ و خواست که این کار را انجام دهد. حتی او متن هایی را به رمضان داد تا تعزیه اجرا کند که مورد استقبال اهالی قرار گرفت. خاله حسنی هر سال سعی می کرد مراسم عزاداری و تعزیه خوانی را در روستا پر بارتر و بهتر برگزار کند، برای همین در سال های بعد، کاروان اسرای کربلا را در روستا راه انداخت و مراسم تعزیه خوانی روستا سال به سال دقیق تر و منظم تر اجرا شد؛ رسمی که هنوز هم در این محلّه در حسینیه «دو شهید» اجرا می شود.

نخستین بنیاد تعزیه در دولت آباد

به همت خاله حسنی نخستین بنیاد تعزیه در دولت آباد گذاشته شد. او برای اجرای تعزیه هر یک از نقش ها را به یکی از اهالی دولت آباد می داد. مثلاً کربلایی اصغر، نانوا، محلّه، نخستین کسی بود که نقش شمر را اجرا کرد یا محمد شفیع، قصاب روستا، نقش حضرت ابوالفضل (ع) را داشت. ماشالله فرخ رو هم که مداحی می کرد، هیچ سابقه ای در مداحی نداشت، برای همین خاله حسنی مدام به او اعتماد به نفس می داد و می گفت: «بخوان، کم کم یاد می گیری!» رمضان، پسر پنج ساله ماشالله هم نقش کودکان را در صحرای کربلا داشت.

برپایی مراسم در زمین کشاورزی

تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی خاله تعداد زیادی از اهالی دولت آباد را برای تعزیه خوانی تعلیم داد و هر سال عاشورا تعداد افرادی که برای دیدن مراسم از تهران و روستاهای اطراف به ری می آمدند، بیشتر و بیشتر می شد. به دلیل کمبود فضای قلعه، آنها زمین های کشاورزی و سایر اطراف قلعه را اشهرک وحدت (فعلی) برای اجرای تعزیه انتخاب کردند و به راحتی توانستند صحنه کربلا را در این فضا اجرا کنند.

نغمه مستشار نظامی با وضوی اشک خود واژگانش را ا طهارت بخشیده و جامه ار ادتی از جنس شعر بر تن روح خود پوشیده و هر سال در یک نذر فر هنگی واژه به واژه از مصایب سیدالشهدا علیه السلام و خواهر بزرگوارش زینب کبری سلام الله علیها می سراید. ترکیب بندی زینب کبری که از جنس «مار ایت الاحمیل» است؛ می گوید از مصیبت سرخی که دیده است/ از قتل عام چلچله ها در برابرش.../ خواهر نگاه کرد و بردار نگاه کرد/ کودال شرمسار به مادر نگاه کرد/ در بین واژه های شناور میان خون/ خواهر به زخم های مکرر نگاه کرد/ یا اختی الوداع صدادر گلو شکست/ زینب به برقی تیغه خنجر نگاه کرد.../ زینب تمام بار جهان را به دوش داشت/ داغ کبوتران جوان را به دوش داشت/ بغض هزار ابر سترون به شانهاش/ اشک هزار رود روان را به دوش داشت/ سنگین تر از همیشه سری سر بلند را/ غمگین تر از همیشه که جان را به دوش داشت

حریم عاشورایی (س) زینب کبری

تأثیر فضای مذهبی محلّه ها

متولد آخرین ماه سال ۱۳۵۹ است و با تسلط بر زبان انگلیسی و حضور در کنگره های ادبی بین المللی چهره شایسته ای از زن مسلمان ایرانی به نمایش گذاشته است. کارشناسی مهندسی منابع طبیعی از دانشگاه تهران دارد، کارشناسی ارشد را در رشته مهندسی منابع طبیعی از دانشگاه علوم و تحقیقات دریافت کرده است و دکترایش را نیز در رشته توسعه پایدار به پایان رسانده. خودش را بچه تهران معرفی می کند و می گوید: «متولد امیر آباد هستم و دوران کودکی ام را در محلّه های هاشمی، قصرالدشت، آذر یاجان و بعدها هم غرب تهران گذراندم. این محلّه ها از جمله محلّه های اصیل و قدیمی تهران هستند که خانواده های شهادی زیادی نیز در آن ساکن بودند و هستند. فضای مذهبی این محلّه ها مسجدها و حسینیه های پر شورشان ناخود آگاه من را با فضای مذهبی و دینی اخت کرد. با این حال من در خانواده همیشه در معرض شعر قرار داشتم. شغل معلمی مادرم و البته علاقه او به ادبیات از همان دوران کودکی به این سمت سوق داد. سیمین دخت وحیدی، دختر عمه مادرم بود که به عنوان مادر شعر انقلاب شناخته می شود. چون او را در فضای خانواده می دیدیم و اشعارش را می شنیدیم به این فضا علاقه مند شدم.»

تقدیر رهبر معظم انقلاب

نغمه مستشار نظامی ۳ بار برای ترکیب بندی اش مورد توجه رهبر معظم انقلاب قرار گرفته است. نخستین بار برای سرودن ترکیب بندی در توصیف مقام حضرت زینب (س)، دومین بار با ترکیب بندی در وصف حضرت علی اکبر (ع) و سومین بار هم رهبر معظم انقلاب طی یادداشتی از ترکیب بندی که با تأثیر از کتاب «تن ها گریه کن» روایت زندگی اشرف سادات منتظری، مادر شهید محمد معماریان سروده شده بود، تقدیر کردند. ترکیب بند «بانوی حماسه» به احترام بانوی قهرمانی از جنس ده ها هزار مادر شهید معاصر ایرانی سروده شده است.

نذری که قبول می شود

او در مورد توجه ویژه رهبر معظم انقلاب به ترکیب بندی ها می گوید: «یادداشت های رهبر انقلاب را نشانه قبول نذر و نیتی می دانم که در آغاز شعرهایم داشتم. معمولاً شاعر وقتی می نویسد خودش را نمی بیند، بیشتر دنبال انتقال آن پیام است. ما به عنوان زن این دوره باید پیام مان را به زن ایرانی در همه عصرها برسانیم. رهبر انقلاب فرمایشی دارند با این عنوان که «شما در هر کاری که هستید خودتان را محور دنیا بدانید و سعی کنید بهترین کاری را که در آن جایگاه می توانید انجام دهید.» من هم اگر گامی برمی دارم به نوعی انجام وظیفه به عنوان زن مسلمان ایرانی است. لطف آن بزرگوار را هدیه به همه شاعران می دانم نه شخص خودم. اینکه عالی ترین مقام یک کشور با همه مشغله های شان این چنین به ادبیات و شعر توجه دارند، از شمنند است.»

گفت و گو با نغمه مستشار نظامی که شعر هایش نذر یک حماسه است

آینه داری خورشید

سمیرا باجانبور

نغمه مستشار نظامی را باید بانوی روایت شاعرانه زنان حماسی نامید؛ روایت حماسه زنان از کربلا تا آغوش مادران داغ دیده دفاع مقدس. او با ترکیب بندی اش از شور حماسی زینب کبری (س) در کربلا می سراید و این حماسه را با ترکیب بند «بانوی حماسه» به مادران شهید پیوند می زند. او تنها شاعری است که ۳ بار مورد تقدیر رهبر معظم انقلاب قرار گرفته و ایشان بر مجموعه شعرهایش یادداشت و تقریظ نوشته اند.

متن تقریظ رهبر معظم انقلاب

